

Moje žižkovské dětství

V. pokračování

Přízrak války

14. ledna 1944 jsem oslavil své desáté narozeniny. K obědu máma upekla husu, kterou jsme tajně chovali ve skladě na dvoře a vykrmovali šiškami z otrub.

Po mimořádném a výjimečně vydatném obědě si táta jako obvykle zapálil cigaretu. Její nedopalek pak pečlivě uschoval do krabičky. Protože kuřivo bylo na přiděl, na tzv. tabačeny, otec shromažďoval špačky či vajgly a z nich později, při větším množství, vyloupl zbytky tabáku. Ty případně promíchával s paklčkem bůhví za co a s kým vyměněného dýmkového tabáku a směs speciálním nástrojem vsunoval pro další použití do papírových dutinek. Tak, stejně jako každý jiný protektorátní kuřák, využil tabák až na úplný doraz.

V ovzduší cigaretového dýmu táta zpravidla prohlížel mapu Evropy a tužkou zakresloval současné linie front. Na italském bojišti i na východě, v prostoru Leningradu. A s optimistickým úsměvem prohlásil: „Do Vánoc přijde Pepík!“

V příštích týdnech mi k mému nepřijemnému překvapení přišlo úřední psaní. Předtištěný text zhruba sděloval:

Kamaráde! Doprčil jsi desátý rok života a proto ve smyslu vládního nařízení z 29. 5. 1942 jako mladistvý protektorátní příslušník árijského původu podléháš povinnému členství v Kuratoriu pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě!

S pozdravem Vůdci a vlasti zdar!“ (Podpis nečitelný)

A bylo to!

I když se mi nikam nechtělo, nedalo se nic dělat. Stejně jako moji spolužáci, i já jsem se do konce války zúčastnil všeho všudy asi jen tří akcí. Jedno nedělní dopoledne nás učili pochodovat poblíž Památníku na vrchu Vítkově, podruhé jsme měli běžná prostná cvičení v podzemní tělocvičně školy na Sladkovského náměstí, a potřetí jsme vyslechli koncert českých písní v sále hotelu Tichý (Ariston). Naštěstí nám nenařídili nosit nějaký stejnokroj. Takže záměr – přizpůsobit žižkovskou mládež duchu Velkoněmecké říše – se naprosto minul účinkem.

Pouze na jednu událost jsme se těšili. Ale myslím, že právě ta nebyla organizovaná Kuratoriem, ale obecnou školou. Někdy na jaře 1944 jsme šli korporativně do cirkusu Apollo na Letenskou pláň. Nejvíce nás zaujali lvi a tygři a jejich neohrožený krotitel Vojtěch Trubka.

V té době jsem se stal kširofilistou – sběratelem pestrých obrázkových obalů od holicích čepelek. Tak jako jiní shromažďovali poštovní známky nebo zápalkové nálepky, já především výměnou mezi spolužáky a kamarády z ulice získával desítky a desítky obalů od žiletek. Některé mi přinesl ani ne sedmiletý, ale čiperný kluk z blízkého domu čp. 1155/44 ve Dvořákové ulici – Jirka Krampol. Tedy v porovnání se mnou, pro věkový rozdíl nerovný partner – dnes populární herec.

V září 1944, několik měsíců po vylodění Spojenců v Normandii, jsem na Husově náměstí nastoupil do první třídy Třetí Hlavní (měšťanské) školy chlapecké. A spolu se mnou také můj budoucí dlouholetý kamarád Karel Urban, syn truhláře z Chlumovy ulice a po-

zději pracovník Krátkého filmu. A Mirek Ondříček, dnešní světový kameraman, tehdy ovšem desetiletý syn holiče a dámské kloboučnice v Kalvínově ulici.

Tehdy už platilo striktní nařízení ministra školství a osvěty Emanuela Moravce, že při příchodu učitele do třídy museli všichni žáci povstat a na vzápětí stejným způsobem opětovaný kantorův pohyb – pozdravit po árijsky vztyčenou pravicí. Že jsme si z nacistům posvátného postoje občas nenápadně dělali legraci, nemusím dodávat.

Moje známky z předmětů se příliš nezlepšily. Z počtů a jednoduchého účetnictví jsem v příštím pololetí prošel jen jako dostatečný (což v šestistupňové klasifikaci znamenalo 4). A z češtiny coby uspokojivý (3).

Přes domluvy rodičů jsem více než učení miloval četbu chlapecké literatury, biografy, chov králíků, hry na Vrchu sv. Kříže a postávání kolem pouťových stánků.

V poslední válečné zimě stávala řada atrakcí, střelnice a zábavných bud nedaleko Hlavního nádraží, v západním okraji Vrchlického sadů, souběžně s ulicí Beethovenovou (Opletalova). Zatímco naše bezstarostné mládí se radovalo z přesného zásahu vzduchovkou na papírovou růži či z rozplývajícího se vodového „freda-leda,“ vůbec netušilo, že jen několik stovek metrů od nás, v Petschkově paláci, sídle řídicí úřadovny Gestapa, vlastenci procházejí martyriem.

Stejně tak jsme si já i bráška Franta neuvědomovali, že tentýž den 5. října 1944, kdy jsme jeli tramvají kolem budovy Krajského trestního soudu a věznice na Pankráci a oba se těšili, že v tátově biografu Kačerov uvidíme film Záhadný výstřel, byl v na Pankráci popraven Alois Neliba!

Poselství z nebes

Na Aloise Nelibu, dobrého známého naší rodiny a majitele malého krámků se smíšeným zbožím v Malé Vísce u Komárova na Hořovicku, si dobře vzpomínám. Byl střední postavou, nosil čepici a modrý pracovní plášť. Smrt jej stihla za podporu partyzánů z brdských lesů.

Právě tam jsem s bratrem trávil všechny protektorátní školní prázdniny. V lesích jsme hledali houby, ale více než hříbky, klouzky a lišky, jsme nalézali stovky tenkých proužků staniolu. Později jsme se dověděli, že šlo o elektronický trik západních letců. Shazovali z letadel celé tuny stříbrných aluminiových fólií, jimiž nejen rozptylovali kužely německých světlometů, ale hlavně zcela ochromovali nacistickou zaměřovací radiolokační síť.

Žižkov a celá Praha se přizpůsobovaly blížícím se frontám. Již někdy od prosince 1943 se na některých žižkovských – hlavně nárožních – domech začaly objevovat směrové šipky. Byly 2,15 metru dlouhé a 50 cm vysoké, bílé barvy a s černým německo-českým textem, např. „Moldau-Vltava“, „Nach Frei-Do volna“, atd.

Celá několika křídlová budova Všeobecného penzijního ústavu (Dnes DOS - Dům odborových svazů) se svými dvanácti poschodími kdysi nejvyšší dům v Praze, která vnějšími stěnami obloženými světlými kachlemi by mohla v měsíčním svitu spojeneckým letcům sloužit jako orientační bod, dostala trvanlivý temně modrý nátěr.

Poblíž Všeobecného penzijního ústavu se nacházelo (stejně jako v Obecním dvoře v Chelčického ulici) stanoviště Luftschitzpolizei. Pomocného technického útvaru protiletcké ochrany preventivně cvičeného k hašení požárů a odklizení trosků a sestávající v celé Praze z více než čtyř tisíc v naprosté většině z českých mužů.

Kromě toho souběžně s vozovkou před dnešním parčíkem u současného stadionu FK Viktoria Žižkov byly vyhloubeny protiletdecké okopy.

Na místě dnešní hrací plochy Viktorie bývávala holá planina. Právě na ní, ale až brzy po válce vztyčila vysoké sloupy a natáhla konopná lana a záchranné sítě skupina Bílých dáblů. Slavná provazochodecká rodina Třísků, jejichž večerní skupinové produkce, včetně jízdy s balanční tyčí na bicyklu jsme někdy na konci roku 1945 nebo v průběhu r. 1946 pozorovali se zakloněnými hlavami.

Se zatajeným dechem jsem se stovkami dalších diváků sledoval závěrečnou jízdu smrti. Nejprve nám mladá dívka ve střibném trikotu zamávala z dálky z plošiny sedmi poschodového východního křídla Penzijiňáku, a pak odtud po šikmo nataženém laně, držíc se pouze ústy (!) závěsu kladky, sjela za potlesku publika až do míst dnešní restaurace na východním konci fotbalového hřiště.

Avšak nepředbíhejme! Jsme teprve v roce 1944, kdy jsem často navštěvoval kino Obzor. Nebo velký sál v dvorním traktu hotelu Tichý (Ariston). Tam jsem společně s bráškou Frantou, strýcem Ferdinandem a jeho synem fandil někdy boxerům, jindy vzpěračům a zápasníkům z Bivoje. Podobné protiletdecké okopy, jaké jsem zahlédl naproti kinu Obzor, se nacházely také na Kolárově náměstí (dnes Žižkovo nám.). Pro obří zásobník vody při hašení případného požáru vybudovali uprostřed náměstí ohromnou betonovou nádrž. Ta nám klukům záhy po válce sloužila za jakési byt naprosto nehygienické koupaliště. Pro mne však jen do chvíle, kdy jsem si v ní o skleněné stěpiny rozsekl koleno.

Britské letouny se nad Protektorátem objevovaly především v noci, zatímco americké ve dne. Jejich motory zanechávaly za sebou vysoko na obloze dlouhé světlé kondenzační pruhy.

Prosklené balkony na schodišti našeho domu ve Dvořákově ulici čp. 1150/48 jsme jako domácí museli podle úředního nařízení již v lednu 1943 vybavit novým zatemněním. Zčásti pevným, zčásti na pérových válciích. Vždy po setmění jsem od pudy až ke dveřím dvorku stahoval zatemňovací rolety. Mimoto při každém výstražném signálu sirén, oznamujícím začátek leteckého poplachu, jsem všechny nájemníky burcoval údery kládíkem do kovové trubky, visící mezi prvním a druhým poschodím.

Poslední válečné Vánoce. Sověti postupovali Maďarskem, Američané čelili německému protiútoky v Ardenách a Britové tlačili nepříteli v Itálii. Ještě se v našem domě objevovali dětští nosiči betlémků, zpívali koledy a dostávali obolus.

I když všechna kina včetně našich byla v provozu a zásobování nejnnutnějšími potravinami zůstávalo zachováno, školám natolik uvázly dodávky uhlí, že pravidelná vyučování skončila. Po Novém roce 1945 jsme si už pouze dvakrát týdně chodili do školy pro úkoly a pro pokyny na domácí výuku. Nemohu říci, že mi to nevyhovovalo!

V té době pravidelný odvoz popele již natolik pokulhával, že lidé z okolních domů začali odpad z bytových tuhých paliv vysypávat přímo na okraj vozovky Dvořákovy ulice, podél chodníku při domu čp. 1051(47). Přes zákaz halda utěšeně rostla a brzy dosáhla délky deseti i více metrů. Tak mezi nošením uhlí ze sklepa, štípáním dříví, vynášením popele, četbou literatury pro mládež, návštěvami kin, sáňkováním a klukovskými hrami na Vrchu sv. Kříže nadešel 14. únor 1945.

*Miroslav Čvančara
(Pokračování přístě)*

Milan Rastislav Štefánik na Žižkově

Když jsem před lety – a to už je hodně dávno – cestoval po slovenských archivech, abych objasnil souvislost mezi Badovci, slovenskými zemany a českými Bady, dostal se mi do ruky výtisk časopisu Slovenka. Jako „roduvěrného“ Žižkováka upoutal mne článek „Nenaplněná láska M. R. Štefánika“. V něm jsem se dověděl, že Štefánik v době svých pražských studií se seznámil se s dcerou ředitele žižkovské reálky Františka Bílého (1854 - 1920).

Po návratu do Prahy jsem začal shánět prameny k této epizodě života spolu-
z a k l a d a t e l e
s a m o s t a t n é h o
Československa. V památníku národního písemnictví, kde je uloženo 48 kartenů pozůstalosti Františka Bílého, který je v odborných kruzích znám především jako literární historik, a jenž byl ve styku také s našimi předními spisovateli a rovněž vydal řadu vlastních publikací. Rodem Moravák, byl nejdříve profesorem na české reálce v Přerově, potom v Praze na reálce v Ječné a od roku 1898 ředitelem žižkovské reálky na Sladkovského náměstí, jejíž stavba se v té době dokončovala. Řediteloval zde až do roku 1910, pak byl jmenován zemským školním inspektorem, zároveň se stal rytířem řádu Železné koruny. Jak už to v českých končinách bývá, byl po převratu v ro-

ce 1918 nařčen „hurávlavstenci“ z kolaborace a přísluhování rakousko-uherskému režimu. Krátce před smrtí byl rehabilitován a udělen mu byl titul „ministrský rada“. Zemřel 17. října 1920 v Praze a svůj věčný sen dříme na IX. olšanském hřbitově, odd. 3b, hrob 280.

Jeho prostý hrob najdeme cestou od Palachova hrobu kolem hrobu Smrkovského, na rohu zmíněného oddělení. Jeho jméno - jako prvního ředitele reálky v Sladkovského ul. - je uvedeno zlatým písmem ve vestibulu reálky.

František Bílý byl obdařen třemi dcerami. První - Božena (1882-1959), se provdala za Václava Erla (1875-1929), jazykovědce a profesora v Náchodě, později na reálce v Praze II. Oba jsou pohřbeni v hrobě rodičů. Druhá Ludmila (1884-?) byla hrdinkou příběhu Štefánikovy lásky a třetí Marie (1887-?) se provdala za ing. Jaroslava Holna.

Ve zmíněné pozůstalosti je i Bílého 15stránkový rukopis formátu A5 „Z mých styků se Štefánikem“. K seznámení obou mužů došlo v roce 1902, kdy Štefánik studoval na pražské technice a spolu se svými krajany navštěvoval restauraci U Čížků v Ječné ulici, kde se pořádaly schůzky a zábavy jejich spolku. František Bílý jako předseda

spolku Moravanů tam byl pozván a jemu i dceři Ludmile padl do oka tichý modrooký mladík útlé postavy, který byl bílou vránou mezi temperamentními krajany. Oba mladí lidé v sobě našli zalíbení a brzy byl mladý Štefánik zván do rodiny – do služebního bytu v nové reálce za kostelem sv. Prokopa. Zvláštní oblibu si získal u manželky ředitele Bílého Aloisie, roz. Chromečkové (+1913), která dychtivě naslouchala Štefánikovu vyprávění o astronomii. Vypůjčila si od něho i spisy Flamariona. O vztahu Ludmily k Štefánikovi se dočítáme také ve vzpomínkách, které napsala Lída, tehdy již provdaná za akademického malíře pražských motivů Jaroslava Šetelíka. V útlé knížce s názvem „É MORTE – paměti lásky Štefánikovy“ (vydal Ludvík Bradáč v roce 1920 na Královských Vinohradech) - nostalgicky vzpomíná na svoji první lásku. Knížku Lída připsuje svému synkovi Mítěnkovi (Dimitrij Šetelík +1906) a v úvodu píše: „...nejsem spisovatelka a píšu tyto vzpomínky jen tak prostě jak mi v myslí vyvstávají. S radostí a potěšením proto, že při nich zalétá má duše do oněch dob krásného mládí, do oněch pěkných chvil mého blouznění a laškování, na něž se nikdy nezapomíná. Mně při vzpomínce na Štefánika“ - pokračuje Lída - „se v myslí vybavuje množství příhod a epizod, jež částečně osvětlí jeho život a doplní vzpomínky na život učence a vojáka...“

V době studií Štefánik bydlel v Klicperově (dnes Záhřebské) ulici. Tam se nikdy nezapomněl podívat při svých pražských návštěvách. Později bydlel v Korunní 25. I taková drobná epizoda představuje Štefánika jako člo-

věka přemýšlivého s lidským cítěním.

„...Kdykoli jsem šel do techniky a viděl na Karlově náměstí – v zimě nebo v dešti – výhybkáře, zimou zkřehlého nebo deštěm promoklého, přemýšlel jsem, jakým způsobem by bylo možno tuto nepříjemnou práci odstranit. Výsledek se dostavil vynálezem samočinné výhybky.“ Štefánik si tuto věc chtěl dát patentovat, proč se tak nestalo, není známo.

Své vyznání Lidě učinil Štefánik při procházce Městským sadem (sady Vrchlického) u rybníčku. Krátce nato v roce 1904, když ukončil studia astronomie, pozval Štefánik rodinu Bílých na svou promoci. Při této příležitosti seznámila se rodina Bílých se Štefánikovým otcem Pavlem (1844-1913), evangelickým farářem v Košariskách. Získal okamžitě přízeň celé rodiny a Ludmila přiznává, že se jí tento krásný urostlý člověk líbil víc než jeho syn.

František Bílý vzpomíná, jak ho Štefánik brzy po promoci navštívil a dotazoval se, zda by mohl být suplentem na žižkovské reálce, podobně jako jeho přítel Bohumil Haluzický (1879-1957). Byli proto všichni překvapeni, když se dověděli, že Štefánik chce do světa – do Paříže. Žádal rodiče Ludmily, aby s ním mohla odjet, ale přísná matka, ač Štefánika milovala a nedala na něj dopustit, to nedovolila. Bůhví, jak by se život obou vyvíjel, kdyby tato prosba – dnes běžná – byla vyslyšena.

Na podzim 1904 Štefánik skutečně odjel do Paříže – za hvězdami. Na cestu si vypůjčil (a později ještě několikrát) od ředitele Bílého menší částku na ošacení a běžná vydání. Dluh však vždy

čestně vrátil. V roce 1905 se stal členem skupiny, kterou francouzská vláda vyslala na Mont Blanc.

Korespondence mezi Prahou a Paříží pokračovala, ale pomalu ustávala. Štefánik byl zaneprázdňen svou vědeckou prací. Teprve když byl existenčně zabezpečen - jmenován ředitelem observatoře na Mont Blancu, vypravil se do Prahy, aby požádal o Lidinu ruku. Mezitím se však zřejmě František Bílý domluvil se svým kolegou Antonínem Šetelíkem, který zastával obdobnou funkci na žižkovském gymnáziu (tehdy ještě ve Štítného ulici čp. 520, tam, kde je dnes divadlo TGM) na sňatku své dcery Lídy s jeho synem Jaroslavem Šetelíkem (1881-1953), mladým akademickým malířem, který Ludmile nebyl lhostejný. Začátkem dubna 1905 se obě rodiny sešly, aby oslavily zasnoubení svých dětí. Štefánik, který nikdy neohlásil předem svůj příchod, zaklepal, ale zůstal stát ve dveřích bledý, zaražený. Zamklý brzy odešel. Paní Bílá ho doprovodila na chodbu. Plakali tam oba dva. Štefánik pak svůj osud označil za nemilosrdný. „Místo růží – všude trní, místo naděje – zklamání. Lída se mně zalíbila, ale netroufal jsem požádat o její ruku, dokud nebudu existenčně zabezpečen.“ Na tento nejsmutnější okamžik nemohl zapomenout. Ale ani po

této tragédii Štefánik nezatrpkl. Stále si dopisoval s rodinou Bílých, i s dcerou Ludmilou, již provdanou Šetelíkovou.

Na poslední návštěvě u Bílých byl Štefánik na jaře 1913. Tehdy Lidina matka velmi těžce onemocněla. Štefánik usedl u jejího lůžka a vyprávěl jí o svých cestách světem, o hvězdách. Paní Bílá zemřela v červnu téhož roku.

O rok později vypukla I. světová válka, do níž se Štefánik po boku Masaryka a Beneše okamžitě zapojil. Prospěl jim svými známostmi s francouzskými politiky, které získal během několikaletého pobytu ve Francii. Přispěl k úspěchu Masarykovy a Benešovy práce i k uznání Československa jako samostatného státu. Prostý voják se vyšvihl na generála Francie a pro věc své vlasti vykonal velkou službu v mnoha částech světa.

Tak jako byl jedinečný jeho život, tak byla zvláštní také jeho smrt. Ludmila své vzpomínky uzavírá: „...Poslední list, který jsem mu pět dní před smrtí do Košarisek poslala, přišel po měsíci zpátky s poznámkou

- „zomrel – spät ...“

Josef Bada

Negreliho viadukt

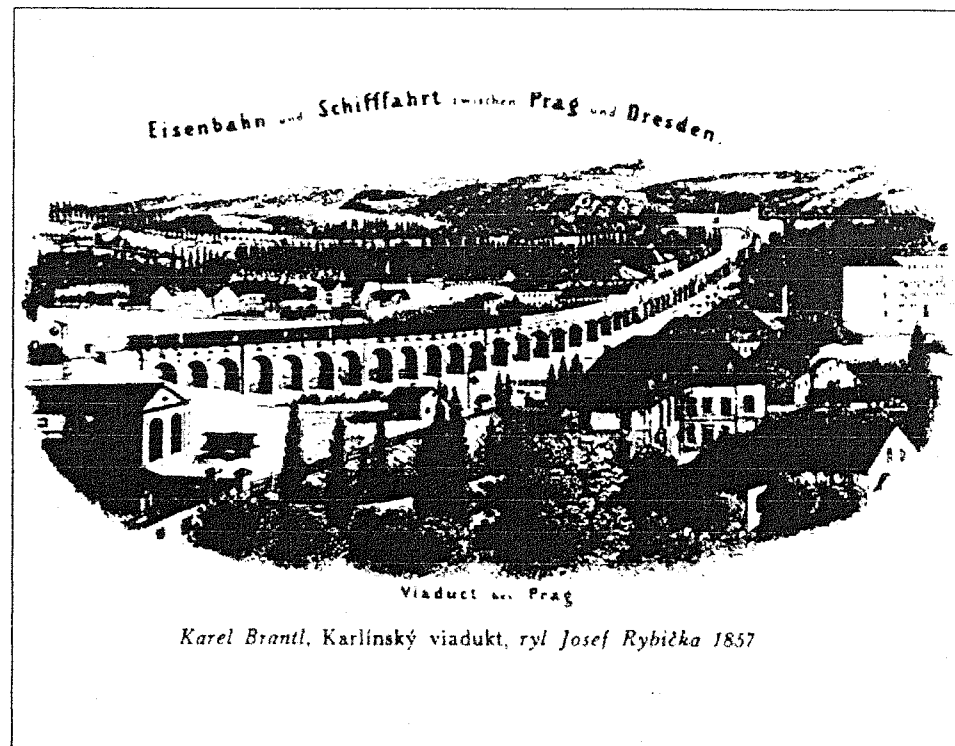
Blízko severního svahu vrchu Žižkova byl v letech 1846-1850/1 postaven druhý kamenný most pro železniční dopravu, která vycházela z pražského nádraží Státní dráhy (nyní Masarykovo nádr. – Praha-střed) do Buben a dále do Děčína a Drážďan. Jednalo se o viadukt vedený za městským opevněním přes území Karlína, překračující hlavní karlínské ulice, bývalý přístav, ostrov Jeruzalémský, první rameno řeky Vltavy, ostrov Štvanice a druhé rameno řeky Vltavy. Most na konci nádraží se v blízkosti autobusového nádraží Florenc stáčí k severu, kde se napojuje na druhé rameno tohoto viaduktu, které začíná pod vrchem Žižkov na karlínské straně. Literatura většinou udává celkový počet oblouků 87/2. Celý most je tvořen segmentovými otevřenými oblouky, z nichž 76 je půlkruhových a to 27 oblouků o rozpětí 10,75 m a 49 o rozpětí 6,39 až 6,67 m. Tři oblouky sloužily jako podchody pro pěší, které překlenuly tři hlavní karlínské ulice – Vltavskou (nyní Pobřežní), Královskou (nyní Sokolovská) a Křižovnickou (nyní Křižíkova). Dnes je jeden oblouk nad Rohanským nábřežím. Osm oblouků je klenuto nad Vltavou a mají rozpětí 25,3 m. Oblouky nad řekou jsou ze žulových kvádrů, ostatní jsou z pískovce. Most o celkové délce 1111 m a šířce 7,60 m slouží dodnes jako dvoukolejný viadukt.

Jádrem zdiva mostu je z lomového kamene - většinou opuky – na maltu z jakostního pražského vápna. Pilíře jsou založeny na dřevěných rostech. Most je největším pražským technickým dílem období klasicismu a byl tehdy největší železniční stavbou v Evropě.

Nový most změnil pražské panorama bez násilí k okolí. Za jeden a půl milionu zlatých bylo dokončeno dílo, které bylo odevzdáno do provozu 1. června 1850. Tato stavba se natrvalo zapsala do soupisu pražských pamětihodností.

Ve své době byl kamenný most s náležitou hrdostí nazýván „římské dílo XIX. století“ pro jeho nepochybnou podobnost s podobnými díly období antiky. Most se původně nazýval „viadukt Společnosti státní dráhy“, později „železniční viadukt z Karlína do Holešovic“ a až do 50. let 20. století nesl název po tvůrci projektu tohoto díla Aloisi Negrellim. Na jeho projektu i projektu nádraží se podílel i český inženýr Jan Perner.

Idea koncového nádraží tak, jak ji realizoval Perner, se ukázal být pro první pražské nádraží limitujícím činitelem. Všechny vlaky, jedoucí na pražské nádraží, byly automaticky normou pro délku každého vlaku. Stavební ředitelství Společnosti státní dráhy, v jejímž čele stál francouzský Polák Auguste de Serres, se rozhodlo vyřešit problém nádraží jednou provždy a odlehčit pražskému nádraží. Pomocné provozy a dílny se přestěhovaly do prostor za Negrelliho viadukt označených Bubna, od roku 1910 nazývané BUBNA Staatsbahnhof. Otázku příjezdu na nádraží vyřešil ing. Ruppert, který nechal zřídit tzv. triangl, čili uspořádání kolejiště ve tvaru trojúhelníku. Tou „chybě-

ající“ odvesnou se stala stavba karlínského spojovacího viaduktu realizovaná v letech 1869-71 pražskými podnikateli Ehlenem a Kondertem. Spojovací viadukt nemá klenby kvádrové, ale je tvořen 16 cihlovými klenbami se spárovým zdivem a 10 kamennými oblouky. Viadukt byl doplněn dvěma příhradovými mosty o šikmé světlosti 29,51 m a 22,83 m pro vedení silničních komunikací. Vlastní stavba druhé části viaduktu 8 m vysokého a 350 m dlouhého trvala něco přes půl roku. Dne 10. října 1871 byl zahájen na tomto úseku všeobecný provoz.

Čistota a jednotnost konstrukční koncepce stavby se narušila až při rekonstrukci, kdy se rozšiřovalo kolejiště. Tím, že bylo odstraněno široké kamenné zábradlí a nahrazeno zábradlím ocelovým (v prostoru autobusového nádraží Florenc), které muselo být vysunuto na železobetonové konzoly, došlo ke zvýšení o 1,20 m. Konzoly v postižené části mostu tvoří zcela nesourodý a rušivý prvek, což narušilo vzhled původní empírové stavby. V roce 1954 a 1956 pak bylo nahrazeno cihlové zdivo některých oblouků zdivem betonovým.

Kolem roku 1965 byla na viaduktu provedena úprava vybouráním pilíře v Křižíkově ulici. Dva oblouky byly nahrazeny prvním přemostěním z předpjatého betonu, upraveným z typu trámového mostu středního rozpětí. V ro-

ce 1981 byly na druhém břehu Vltavy upravovány další dva oblouky. V následující době byly některé pískovcové kvádry v obloucích nahrazeny novým materiálem – cihlou, ale stále lze v jednotlivých obloucích sledovat původní materiál použitý na stavbu této technické památky. Některé oblouky této stavby byly později zazděny a používají se dnes jako garáže nebo sklady.

Václav Micka

Kdo byli pánové Perner a Negrelli?

Alois Negrelli von Mold-Elbe (23. 1. 1799-1. 10. 1858), rakouský inženýr, rodák z jižních Tyrol, architekt, který řídil stavby v Tyrolsku a Švýcarsku. R. 1843 se stal inspektorem Severní státní dráhy. Karlínský viadukt zaměřil v r. 1845 a r. 1850 jej odevzdal dopravě. Pracoval též na projektu Korintského a Suezského průplavu. Stavitelem karlínského viaduktu byl Vojtěch Lanna, který byl také stavitelem řetězového mostu v Praze a nádražních budov Masarykova nádraží. Na projektu viaduktu pracoval i český inženýr

Jan Perner (7. 7. 1815-10. 9. 1845) byl synem mlynáře z Brašic. Jako železniční inženýr odešel do Belgie a Anglie, aby se stal vynikajícím odborníkem a českým technikem, který se zúčastnil stavby železnic v Rusku a Rakousku. Stavěl dráhu Pardubice-Praha. Dne 9. září 1845 zastupoval železniční správu při veřejném projednávání projektu železničního mostu, pět dní nato již nebyl mezi živými. Zahynul tragicky při cestě vlakem, když před choceňským tunelem vystoupil na stupátko vlaku, aby se potěšil pohledem na své dílo, avšak narazil hlavou do sloupu návěstidla. Teprve třicetiletý, zemřel druhý den v Pardubicích.

2500-3000 dělníků, kteří pracovali na železničních stavbách, postavilo Pernerovi i Negrellimu skutečný památník své doby.

NA VÝSTAVĚ OLBRAMA ZOUBKA

V nákupní galerii Atrium na Karlově náměstí byla 29. dubna 2003 slavnostně zahájena výstava soch Olbrama Zoubka, žižkovského rodáka a dodnes občana Žižkova

Kdo zná jen ojedinele některá díla Olbrama Zoubka, nemůže prožít pocit při vstupu do „houfu“ těchto soch. Živé-neživé bytosti vás obklopi a mluví každá svou řečí, svým výrazem, svým pohybem. Také se ve vás v této chvíli duše oddělí od těla. Tělo chodí mezi sochami z cementu a duše se chvěje spoluprožitkem s okolo stojícími ženami, prožívajícími věčnost, tíhu současnosti, touhu, zjevení krásy i vznešenost slavnostní chvíle.

Olbram Zoubek o sobě říká:

„Když obhlížím svoji práci, vidím, že jsem vlastně tradiční. Dělam lidi, lidské postavy, jak se dělají od nepaměti. A modeluji je tradičně – z hlíny jak je tvořili sochaři už tisíce let. A odlévám také starým způsobem. Jen materiál je často současný: cement. Nikdy jsem ve své práci nepocítil potřebu opustit lidskou postavu. Vždyť člověk je měřítkem všech věcí. Člověk je nejbližším modelem. S duší i tělem.“

Také náměty mám tradiční. Dokonce archaické. V mnoha sochách se vracím k mýtům. Hledám v nich klíč i k pochopení současnosti. Klíč k pochopení sebe sama a svého místa ve světě. Vracím se k pramenům evropské kultury. Vracím se do středomoří. K mýtům řeckým, k mýtům křesťanským a z těch křesťanských víc ke starozákonním. V poslední době i k nejranějším mýtům slovanským, tam, kde se slovanské dějiny dotýkají dějin keltských.

Se svými postavami se musím nějak ztotožnit, musím se do nich promítnout. Jinak se ke

klíčku tajemství „třinácté komnaty“ nemohu přiblížit.

Nedokáži se ztotožnit s velikostí božskou. Nikdy jsem se proto ani nepokusil o postavu Kristovu. A ani světců. Dokáži se promítnout do postav, které stojí na zemi, které chybují, které mají lidské slabosti.

Jsem tedy na jedné straně v přítomnosti – to ani jinak nelze – na druhé straně v dávné minulosti. Tedy rozpor, napětí.

A o to mi vlastně jde.

O napětí mezi momentem současnosti a věčností, řekl bych spíše vytrvalostí.

Mezi trváním a pomíjením. Mezi

lidskou malostí

a touhou po velikosti,

mezi velkým námětem a tíhou všednosti. Mezi slavnostním gestem a nejobyčejnějším materiálem.

Mezi touhou po dokonalosti a nemožností ji dosáhnout.

Většinou mne zařazují do moderního proudu. I já se tak cítím.

Žiji v této době, prožívám

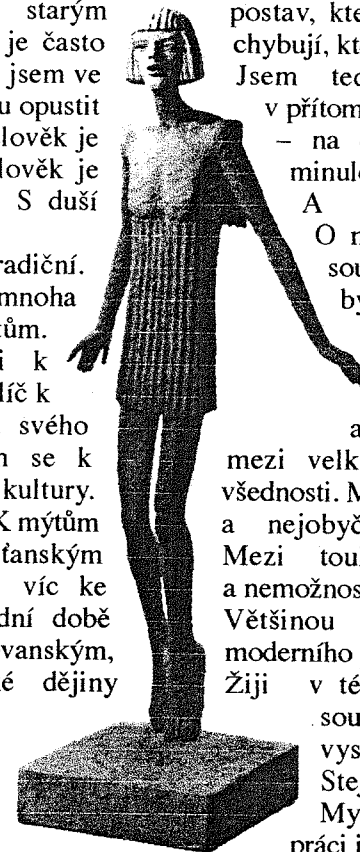
současné události, jsem

vystaven dnešním tlakům.

Stejně jako my všichni.

Myslím si, že se to na mé

práci i pozná.“

Olbram Zoubek se narodil 21. 4. 1926 v Praze na Žižkově, kde také absolvoval reálku. V roce 1945 byl přijat na Vysokou školu uměleckoprůmyslovou do ateliéru profesora Josefa Wagnera. Tam poznal svoji manželku Evu Kmentovou. V době komunismu byl restaurátorem a osud ho zavál do Litomyšle.

Šťastné manželství s Evou skončilo jejím odchodem. Olbram Zoubek se podruhé oženil. Má dobré děti i vnuky. Pracuje jako sochař.

Zpracovala J. Polanecká